

СТАНОВИЩЕ

За дисертационен труд на тема: **„РЕФЛЕКСИВНА КАРТИНА НА ДИСКРИМИНАЦИОННИТЕ ФАКТОРИ В СФЕРАТА НА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ (2012 – 2017)“**

- за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
- на **Лало Пацев Каменов** – докторант по професионално направление: 3.1: „Социология, антропология и науки за културата“ към СУ „Св. Климент Охридски“ – Исторически факултет
- Научен ръководител : **проф. д-р Ирина Колева**
- Изготвил становището : Ирина Колева, проф. д-р -СУ „Св. Климент Охридски“- Исторически факултет., катедра „Етнология“ ., e-mail: ikkoleva@uni-sofia.bg

❖ *Общо представяне на процедурата и дисертанта*

Дисертантът е представил необходимите документи, свързани с процедурата за защита на дисертационния си труд.

Във формален план дисертационният труд е с обем 325 страници, от които 305 страници са текст изложение и 20 страници приложения. Структурата му включва увод, три глави, изводи, заключение, литература, библиографска справка на документи, списък на 81 респонденти и приложения в електронен вид. Използваната литература включва 172 заглавия, от които 114 източници на кирилица и 58 на латиница. Базисната библиография включва 52 документа. В края на дисертационният труд е изведен списък с графики и фигури от етнопсихологическото изследване. Представен е и автореферат. Дисертационният пакет отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника за прилагане на ЗРАС, както и правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности на СУ „Св. Климент Охридски“.

Лало Пацев Каменов е докторант към катедра «Етнология» -Исторически факултет.

Директор на ЦОИДУЕМ – МОН. Работил е, като главен експерт в МОН, член и заместник – председател на КЗД. Изпълнявал е ръководни, административни и правоприлагащи функции в сферата на процесите за защита от дискриминация. Заемал е последователно длъжностите главен експерт и директор в дирекция „ Етнически и демографски въпроси“ към Министерски съвет. Притежава експертен опит на компетентностно равнище в държавния сектор, относно интеграция на етническите малцинства и демографско развитие. Има опит и в организация и управление на местната власт. Бил е заместник кмет на община Лом. Неговата експертиза е в различни позиции и институции в сферата на образованието. Работил е като учител и директор на образователна институция.

Неговото кариерно развитие е доказателство за поетапен и развиващ образователен и административен опит на ниво местна и държавна администрация, както и опит във

формиране и изпълнение на политиката за интеграция на етническите малцинства в Р. България.

❖ *Актуалност на тематиката*

В съдържателен план представеният за защита дисертационен труд е в областта на етнологията, етнопсихологията на образователното взаимодействие, психологическата антропология и социалната рефлексивна антропология. Това, от своя страна е научно предизвикателство за иновативният подход на Лало Каменов. Докторантът е следовник на научната и емпирична школа на рефлексивният подход в сферата на научните антропологични изследвания.

Избраната тема от дисертанта е актуална и значима, предвид националната рамка за образование, обучение и учене – 2021 – 2030 – МОН и предпоставящите ги стратегии в системата на средното образование в България.

В посочената рамка, като основна парадигма е поставена задачата за разработване и прилагане на ценностно- ориентираните рефлексивни технологии за социално включване на уязвими етнически общности и групи. Това предполага разработване на механизми за превенция, интервенция и компенсация на дискриминационните фактори в сферата на средното образование в България.

❖ *Познаване на проблема*

Докторант Лало Каменов притежава необходимият опит от проектната, организационната и управленската дейност в сферата на държавния сектор. Заемал е различни позиции в проектни дейности, свързани с превенция на дискриминационните фактори в сферата на средното образование. Ето някои от тях:

- „От антидискриминация към равни възможности – иновативни методи и практики на КЗД „ в рамките на Европейската година на равните възможности за всички .
- Информационно – разяснителни и обучителни дейности за повишаване на чувствителността на българското общество спрямо прояви на дискриминация в рамките на програма „Прогрес”
- Повишаване чувствителността на българското общество в рамките на проект „Партньори в борбата срещу дискриминацията”
- Участие в подготовката и изпълнението на проекти по предприсъединителните фондове в областта на образователната интеграция по ФАР 2002, ФАР 2003.
- Опит като член на направляващи комитети и управителни съвети по проекти на програма ФАР и оперативните програми, както и опит в оценителни комисии по процедури финансирани от неправителствени организации и други.

Предвид на неговата квалификация в докторанското училище на СУ „Св. Климент Охридски“, базисните: ОКС „ Бакалавър“ и ОКС „Магистър“, както и положителната оценка по време на докторантската програма утвърждавам, че докторант Лало Каменов

е един изграден задълбочен изследовател Той притежава и допълнителни квалификации, които доказват неговата експертиза при прилагането на Законът за защита от дискриминация в сферата на опазване правата на човека. Автор е на публикации в областта на антидискриминацията: Антидискриминационен образователен модул , наръчник „Равенство в третирането”, сборник „Практика на Комисия за защита от дискриминация” и други.

Ръководител е на независими проучвания осъществени от Комисията за защита от дискриминация в сферата на достъп до упражняване правото на труд, правото на образование и обучение и достъпа до услуги.

Притежава устойчив опит в познаването на спецификата на интеграционните процеси, равните възможности и антидискриминацията на национално и европейско равнище.

Теоретичният анализ е извършен от докторанта задълбочено с преход към дискусия във всяка теоретична глава на дисертационният труд. Обоснавана е необходимостта от научно и емпирично гледище за параметриране и типологизиране на дискриминационните фактори в сферата на средното образование в България.

❖ Методология на изследването

Методологията, представена в дисертационния труд, е изградена върху етнопсихологически подходи в областта на социалната рефлексивна антропология, с фокус – рефлексивният подход. Научното изследване се подчинява и на системният и хронологичният подходи в етнологички план.

Основни изследователски методи в дисертационното изследване са: кабинет анализ, описание на отделен случай, контент анализ, анализ на лична рефлексивна техника, проучване и сравнителен анализ на уебизточници и документи, SWOT и функционален анализ, полуструктурирани интервюта с експерти в сферата на средното образование и въпросник с експерти в сферата на средното образование у нас.

Акцентът в дисертационният труд е върху етнопсихологическите маркери за разпознаване и превенция на дискриминационни фактори в сферата на средното образование в България.

❖ Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационния труд, включва анализ на етнопедagogическата специфика на рефлексивната картина на българското средно образование в периода 2012 – 2017 г.

Типологизирани са етнопсихологическите маркери на причините и предпоставките за възникване на дискриминационни прояви в сферата на средното образование у нас в периода 2012 – 2017 г. и мерките за превенцията им. Разработен е, в графичен и текстови план, теоретико – емпиричен модел за превенция на въздействието на дискриминационните фактори в етнопсихологопедагогически план./с четири прехождащи ги модела/.

Дисертационният труд в парадигматично и семантично отношение отговаря на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. Той е с характеристики на **теоретико – приложно научно изследване**.

❖ *Основните приноси са разгърнати в :*

➤ *Теоретичен план :*

- ✓ Надградени са четири емпирико – теоретични модела по рефлексивният подход.
- ✓ Разработен е графичен и текстови модел за превенция на дискриминационните фактори в сферата на българското средното образование.
- ✓ Определени са етнопсихологическите условия за превенция на дискриминационните фактори в сферата на българското средно образование.
- ✓ Анализирана е етнопедагогическата специфика на рефлексивната картина, на българското средно образование в периода 2012 – 2017 г.
- ✓ Извършени са функционален и SWOT етнопедагогически анализ на дискриминационните фактори в сферата на средното образование у нас спрямо прилагането на стратегически и директивни и документи в периода 2012 – 2017 г.
- ✓ Извършено е типологизиране на причините за възникване на дискриминационни прояви в монокултурна и интеркултурна образователна среда.
- ✓ Анализирани са етнопсихологическите маркери на причините и предпоставките за възникване на дискриминационни прояви в сферата на българското средно образование в периода 2012 – 2017 г. и мерките за превенцията им.

➤ *Изследователски / емпиричен/ план:*

- ✓ Извършена е оценка на разпознаваемостта и доверието към институциите, работещи по въпросите на дискриминацията, спрямо прояви на дискриминационни фактори в сферата на българското средно образование (2012 - 2017).
- ✓ Изследвани са установките и информираността на значителна извадка образователни експерти за проява на дискриминационни фактори в сферата на средното образование у нас след влизането в сила на ЗПУО (2016).
- ✓ Изследвани са установките и информираността на педагогически специалисти: учители и директори на училища, за проява на дискриминационни фактори в сферата на средното образование у нас след влизането в сила на ЗПУО (2016).
- ✓ Извършен е анализ на лична рефлексивна техника по въпросите на недискриминацията.

❖ *Преценка на публикациите и личния принос на дисертанта*

Лало Пацев Каменов е автор на пет публикации по темата на дисертационният труд. Публикациите са в престижни издания на университетски издателства, дирекция „Аз – Буки“ – МОН и една в национално научно методическо списание. Две от публикациите са със следните фактори : WoS ,THE PHILOSOPHER'S INDEX, ИНИОН – РАН,SOCIOLOGICAL ABSTRACT, SOCIAL SERVICES ABSTRACTS, WORLDWIDE POLITICAL SCIENCE ABSTRACTS, PAIS INTERNATIONAL AND LINGUISTIC AND LANGUAGE BEHAVIOR ABSTRACTS.

Личният принос на автора е безспорен, предвид на личната експертиза на терен по изследваната тема. Лало Каменов е един от малцината изследователи в полето на държавният сектор, който притежава ценностно – ориентирано и рефлексивно поведение. Дисертационният труд е предшестван от негов дългогодишен опит и изследвания по темата, както и ценностно твърдение в професионален и личностен план. Той е собствено и авторово проучване.

❖ *Автореферат*

Авторефератът представя основните научни парадигми, тези и концептуални изводи на извършеното дисертационно изследване. Той отразява от формално и съдържателно гледище пълния текст на докторската дисертация.

❖ *Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати*

Позволявам си да препоръчам на г-н Лало Каменов апробиране на теоретико – емпиричният модел за прилагане на изследваните етнопсихологически маркери. Препоръчвам издаването на труда и неговото популяризиране в национален и транс национален контекст.

❖ *ЗАКЛЮЧЕНИЕ*

Дисертационният труд на **Лало Пацев Каменов**, неговите научни приноси, представени чрез публикациите по докторската дисертация, отговарят на областта и професионалното направление за присъждане на образователната и научна степен: „Доктор“.

*Научната и образователна дейност на кандидата , както и постигнатите от него изследователски резултати ми дават основание **убедено да препоръчам на уважаемото научно жури да гласува на Лало Пацев Каменов присъждане на образователната и научна степен „Доктор “ по професионално направление - 3.1.„Социология, антропология и науки за културата“***

23. 08. 2021 г.

Изготвил становището:

Гр. София

(Ирина Колева Колева,проф. д-р)